

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

§. I. Quinam teneantur ad restitutionem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

516 Pars 3. tract. 5. cap. 14. De Restitutione.
conficiendo testamento Notarium loci publi-
cum adhibere, aut alium peritum & fidelem,
ut in singulis securius procedatur.

CAPUT XIV.

De Restitutione.

§. 1. *Quinam teneantur ad Restitutionem.*

1. **R**estitutio, est actus justitiæ quo repara-
tur damnum per injuriam alteri illatum.
Injuria autem est læsio juris alieni in re quam
possidet, vel ad quam possidendam jus habet.
Hinc si læsio sit contra solam charitatem aut a-
liam virtutem, non est sufficiens fundamen-
tum restitutionis. Injuria hæc aliquando est
materialis, quando quis bonâ fide causa fuit
damni illati, aliquando formalis, quando ma-
lâ fide, id est, sciens, vel scire negligens alte-
ri damnum intulit.

2. Non solus ille qui proximè damnificat ad
restitutionem obligatur, sed etiam illi qui ad
damnum alteri inferendum cooperantur. De
his ut Confessarius promptè possit judicare, se-
quenti versu aptè comprehenduntur.

*Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,
Participians, mutus, non obstans, non manifestans.*

3. *Iussio* indicat eum, qui jubet vel mandat
damnum inferri, ad illius restitutionem teneri,
sive mandet expressè sive tacitè tantùm, v.g.
quando famulus ex verbo vel signo colligit gra-
minus ad restitutionem obligatur.

Non obligatur tamen qui absque ullo man-
dato

dato ratum habet opus suo nomine factum. Quia rati habitio præsens non est causa damni jam præteriti.

Neque mandans qui ante executionem mandatum suum revocavit, si id mandatario tempestivè innotuit. Quia tunc damnum non est illatum ex vi mandati, utpotè retractati. *Molin. Fil. Less. l. 2. c. 13.*

4. *Consilij* nomine intelligitur is qui suadendo, rogando, aut hortando causa efficax fuit damni illati, ac proindè in defectum exequentis ad restitutionem obligatur. Illi autem, qui pravum ejus consilium secutus fuit, consulens ad nihil tenetur, nisi dolosè ignorantem suadendo circumvenerit, juxta reg. jur. 62. in 6. *Nullus ex consilio nisi fraudulentum sit obligatur.*

Si consulens ante rei executionem consilium suum seriò revocaverit, & conatus fuerit factum impedire, probabile est excusari à damni illati restitutione: quia tunc damnificans præsumitur potiùs proprià malitià quam alieno consilio moveri, uti videre est apud *Bonac. Sa, Tanner. Dian. tra. 2. Miscel. 18. Et tract. 5. resol. 83.* Quamvis plures sint, qui contrarium tenent, præsertim quando eum cui damnum parabatur non monuit, ut sibi præcaveret.

5. *Consentiens, fautor, receptor, sive recursum præbens*, si cooperando efficax causa damni extiterit, illud pro sua parte resarcire tenetur. Talis est v. g. qui suo calculo vel suffragio verè causa fuit ut eligeretur indignus, vel ut aliquis dignus jure aut spe suà excidat: item qui sciens furem recipit & fovet, vel res furtivas coëmit. De his enim l. 3. dicitur, *Receptatores non minùs delinquant quam aggressores.*

6. *Palpo* dicitur, qui laudando, & adulando, vel

518 Pars 3. tract. 5. cap 14. De Restitutione.
vel etiam ignaviam exprobrando, aliquem animat ad damnum inferendum, qui ad restitutionem tenetur si efficaciter ad damnum cooperatus est.

7. *Participans* est, qui partem prædæ recipit, aut cooperatur, v.g. agendo pro fure excubias, advehens instrumenta quibus res aliena auferatur. Excusantur tamen illi si metu gravioris mali adacti ponunt istiusmodi causam ex se indifferenter, v.g. scalam fenestrate admoveant ex qua per accidens alterius damnum consequitur. Quia non sunt causa moralis talis damni, juxta principium 15. quod supra tract. 1. tradidimus.

8. Qui concurrunt ad damnum *privatè*, *mutus* sive *silens*, *non obstands*, *non manifestans*, tenentur ad restitutionem quando ratione pacti, aut officij ex justitia damnum impedire debent, ut docet *S. Thom. 22. q. 62. a. 7.* Tales sunt Principes, aut Magistratus, qui possunt, & negligunt impedire, latrones, milites, aut alios grassatores, qui subditis damna inferunt. Item tutores, & administratores bonorum non impediunt damna pupillorum, aut aliorum quorum curam susceperunt. Denique famuli, qui negligunt arcere furem extraneum domini sui horreum, domum, aut cubiculum ingredientem.

9. Prædicti omnes non obligantur ad restitutionem, si non sit moraliter certum eorum mandatum, consilium, aut cooperationem in damnum efficaciter influxisse, sic ut sine illis non fuisset illatum. Quia in materia justitiæ vel maximè, melior est conditio possidentis, uti ostendimus *p. 1. princ. 3.* & ita docet *Bonac. Tamm. Diana, Lessius de just. hic c. 13. d. 4.*

10. Probabile est Parochum aut alium Confessarium, qui ex negligentia vel ignorantia, cum

cum debuit, omisit poenitentem de restitutione facienda monere, non obligari in poenitentis defectum ad restitutionem faciendam. Quamvis enim non admonendo graviter peccaverit contra officium Confessarij non instruendo poenitentem, non tamen contra justitiam & ius alicujus tertij: nisi tamen ex malitia restitutionem positivè dissuaderet, aut impediret. Ita *Bonac. Less. Laym. l. 3. tr. 4. c. 7. contra Navar. Angel. &c.*

11. Si plures concurrant ad damnum sine mutuo consensu, sed quisque seorsim, non plus tenentur singuli restituere, quam sit damnum quod per se intulerunt. Si autem cum mutuo consensu & auxilio id fecerunt, singuli tenentur in solidum totum damnum refarcire. Quia singuli sunt causa totius damni, quod non fuisset illatum nisi ex confidentia in mutuo auxilio. *Vasquez, Molin. Fil. Bonac. hic d. 1. q. 2. p. 11.*

12. Quando actio injuriosa fuit *lucrativa*, primo loco tenetur rem ablatam restituere is apud quem exstat, aut qui malà fide rem absumpsit: illo autem non restituente reliqui qui adjuverunt obligantur. Quando autem actio non fuit *lucrativa*, uti fit in mutilatione, incendio, destructione, tunc primò obnoxius est restitutioni qui fuit causa primaria damni, uti mandans, vel executor. Quod si illi non velint, vel non possint restituere, tenentur reliqui cooperatores. *Cajet. Laym. Bonac. Navar. c. 17. &c.*

13. Quando damnum passus, causæ principali condonavit, liberantur etiam minùs principales, non contra, uti cum alijs docet *Laym. l. 3. t. 2. c. 6.*

14. Qui alium impedivit ab aliqua re obtinenda, quæ non erat illi debita ex justitia, v.g. ab officio vel beneficio, absque vi vel fraude, non tenetur ad restitutionem, quamvis si ex odio fecerit

520 Pars 3. tract. 5. cap 14. De Restitutione.
fecerit graviter peccaverit. *Vasquez, Sa, Bonac. &c.*

15. Si autem id fecerit per vim, fraudem calumniam, mendacium, tenetur compensare damnum juxta spem & probabilitatem quam alter habuit illud bonum obtinendi, secundum judicium & arbitrium prudentis viri. Quia quilibet habet ius, ne per media illicita à sua spe, aut petitione justa deiciatur. *Lessius, Bonac, Molin. tom. 1. d. 135.*

16. Quando bona restituenda, aut debita sunt incerti Domini, vel ad eum non potes accedere, si ea teneas absque delicto, post adhibitum frustra conatum restituendi vero Domino, probabile est quod possis ea tibi retinere; idque tutum in praxi affirmat *Diana p. 2. t. 3. mis. r. 5.* quamvis cum *D. Thoma* plures sentiant danda esse pauperibus.

17. Quod si conscius es te ea habere ex delicto, v.g. furto vel usura, teneris absolute illa in pauperes, aut alia opera pia erogare. Quia tunc optimo quo potest modo, fieri debet restitutio, ut cum nequeat corpori, saltem animae veri Domini sit proficua, uti docet communis sententia apud *Laym. aliasque.*

§. 2. Quid restitui debeat à Possessore, aut damnificatore bona, aut mala fidei?

1. **S**I Possessor bonæ fidei postea intelligat rem esse alienam, tantum tenetur eam restituere unà cum fructibus ex ea perceptis si extant, vel quantum ex ijs factus est locupletior, si consumpserit. Ratio, quia possessor bonæ fidei non tenetur ratione injustæ acceptionis, sed tantum ratione rei acceptæ, & possessæ, ergo non tenetur plus restituere quàm ex ea possideat. Exempla